

DE POSTRIJDER

DER PROVINCIE LIMBURG

WEEKBLAD VERSCHIJNENDE ELKEN ZATERDAG

AANKONDIGINGEN.

Prijs per regel fr. 1,00
Tusschen Allerlei en Provincie-
nieuws, volgens overeenkomst.

KLEINE AANKONDIGINGEN :

Van 1 tot 4 regels fr. 3,50
Elke regel meer fr. 0,75

BUREEL & REDACTIE :
DRUKKERIJ COLLEFÉ

REGULIERNWAL (Steenderpoort)
— TONGEREN —

Postchek N° 84855. — Telefoon 12.

België in Rouw : Dood van H. M. Koningin ASTRID

Een verschrikkelijk auto-ongeluk dompelt België in rouw. H.H. MM. de Koning en de Koningin namen voor eenige dagen rust in Zwitserland. Op 29 dezer hadden H.H. MM. plaats genomen in een auto, waarvan de Koning zelf het stuur ter hand had genomen. De baan was effen en bood geen gevaar. Niettemin op zeker oogenblik tengevolge van een defect aan het stuur werd de auto tegen een boom en vervolgens in het Meer van Luzern geworpen. H.M. de Koningin viel met het hoofd tegen een boom en was op den slag dood. Z.M. Koning Leopold draagt verwondingen aan het hoofd, die niet gevaarlijk zijn. De chauffeur is verwond door de glasscherven.

Heel het land door gevoelt pijnlijk den rouw dien de Koninklijke Familie treft. Men hoort algemeen de goedheid en het ongedwongen openhartig optreden der Koningin roemen. Men herinnert ook aan het voorbeeld dat zij als opvoedster van haar kinderen gaf.

Onze lezers zullen zich wel het schoon artikel herinneren door een groot Engelsch dagblad aan Koningin Astrid als opvoedster gewijd en dat « Postrijder » in zijn nummer van 16 Februari jl. op eerste bladzijde afdruckte.

Op jeugdigen leeftijd wordt zij aan de liefde van haar gemaal, van haar kinderen en van haar volk ontrukkt. Moge de Heer haar zijn eeuwige woonstede ontsluiten en haar het recht vergunnen als voorspreker voor haar gade en kinderen en voor ons Land op te treden.

Dit is aller wensch, want nauwelijks had de radio het droevige nieuws medegedeeld of in de hoofdstraten van Tongeren hingen spoedig de nationale vandaels halftop aan het eene huis nevens het andere. En zoo is het in alle steden van het Land. 't Is Rouw Nationale Rouw !

Ook het buitenland treurt mede. Uit Amst'rdam meldt men zelfs dat aldaar, gelijk in ons land, de vlaggen halftop hangen aan de huizen.

EEN ONTROEREND VERHAAL OVER DEN DOOD DER KONINGIN.

Een Parijsch dagblad bericht de volgende ontroerende bijzonderheden over den dood van Koningin Astrid :

Verscheidene dorpsvrouwen hadden sprakeloos het ongeluk bijgewoond. Zij sprongen toe. De Koning en de Koningin lagen daar roerloos, terwijl het bloed over hun gelaat vloede. Andere personen, eveneens coggetuigen, snelden toe. Zonder de hooge waardigheid der slaachtoffers te kernen, stelde een vlug onderzoek hen voor de volgende tragische zekerheid : de reiziger, die met buitengewoon geweld op het hoofd gebotst was, had opgehouden te leven.

Koning Leopold was ondertusschen uit zijn bewijming getrokken door de zergers der redders, terwijl men zich insgelijks om den autoleider bemoeide. Deze, die aan het aangezicht getroffen was en een erge wonde aan het been had, lag in zwijm.

Ondertusschen kwamen de gendarmen van Kussnacht ter plaats. Een hunner vroeg aan den Koning wie hij was. Zichtbaar getroffen door den vreeselijken schok bleef de Vorst enkele oogenblikken sprakeloos. Hij scheen opnieuw in zwijm te zullen vallen.

« De dame is dood » zegde aldan iemand.

De Koning deed half bewusteloos, een beweging naar de Koningin. Men ondersteunde hem terwijl een vrouw het bloed van zijn aangezicht vaagde. De Koning knede neer, gebroken, het gelaat samengetrokken in een uitdrukking van ontzettelijk leed en zonder een woord uit te spreken omhelsde hij langdurig zijne ongelukkige gade, terwijl de omstaanders diep bewogen, sprakeloos bleven.

Men deed een rijtuig stoppen. De onderofficier die de rijkswachterbrigade van Kussnacht beval plaatste den Koning in de auto.

« Wilt gij mij uw naam zeggen ? » vroeg hij.

De gekwetste, die zichtbaar een groote inspanning deed, om te spreken, lispelde zachtjes : « Rhyt... » Dit was de naam van het paspoort van den Koning wanneer hij incognito reist.

Maar de foto's van den Koning en van de Koningin, sedert Zij aan Alpinism doen aan de boorden van het Meer van Luzerne, waren dikwijls in de bladen verschenen. Zij waren spoedig populair geworden in het Oberland en de gendarmen zochten als de ooggetuigen herkende hem spoedig. « Het is Koningin Astrid » mompelde iemand.

Gods grootheid en wonderwerken

Wie is 't, die ooit, in woorden, al Gods heerlijkheid verkonden zal ?
Wie 't daveren van de wereldziel,
't nooit afgewandeld zonnewiel ?
De zee ! De zee ! de diepe ? En dan
de onzegbaar verre verten van
haar grondgebied ? Wie 't groen en
grauw

verdwijnen van haar hemelsbauw,
in 't lachen en in 't zoet gelaat,
daar 't zonnewiel in slapen gaat ?
Wie oit de kwade handen, die
't ze wit van woede, steken zie
ten hemel in vol overmoed,
eer al uur woede is uitgewoed,
Wie is 't, die ooit, aanschouwar, al
Gods wonderheer verkonden zal ?
Wie 't staan der oude sterren, daar
in 's hemels hoogte ; onwankelaar,
bij nacht, en hunner tijd bewust,
zoohaat de groote zonne rust ?
Wie 't ongetal, in 't eindloos veld,
van 't heer, dat daar zijn stonden telt
en waakt, terwijl de wildernis
des werelds dood op duister is ?
o Kragt des hemels vier en vork,
die brandt als in dien doortronk
van wilm'ner, daar Gods gelaat
herkenbaar in te laaien staat !

Wie is 't die ooit, 't zij vrouw of man
Gods heerlijkheid volkonden kan ?
Hoe zal 't, hoe zal 't nader in
den zitel van Gods huiszinn,
dan schoon zijn, dat geen oog, geen
gehoer van mensche groot of klein,
geen heere, geen geslacht en heelt
oort ingezien ? Daar 't land leeft
die 't leven is ? o zuilheid
dier woonstede... hoe den naam geveid,
van Hem niet d'ing en pr'ne en schrijft
van 't hofgebouw, daar God in blijft ?
o Zonne, o zee, o veld, o ster,
ik verze 't 't 't en weder her,
bericht mij, ik ben moegeschooid
en t'vande raad : Wie is 't die ooit... ?
GUIDO GEZELLE.

De Wonderen van het Heelal voor onze oogen zichtbaar gemaakt

DE MICRO-KINEGRAFIE.

Onder micro-kinegrafie verstaat men het verfilmen van voorwerpen en gebeurtenissen die aan het menselijke waarnemingsorgaan ontsnappen. Geen menselijk oog toch is scherp genoeg om te kunnen zien hoe in een enkelen druppel bloed van de vijf litr. r. welke door het menselijke lichaam stroomt, de roode en witte bloedlichaampjes door elkaar warrelen. Eerst wanneer wij den microscoop te hulp roepen, wordt ons de wonderre wereld van den microscoop onthuld. Dit wonderog met glas en metaal stelt ons pas in staat ook het meeste verborgene te onderscheiden en waar te nemen, dank zij een 20.000voudige vergrooing hoe een druppel eijwit beweert, de oerstof van het leven, de amoeba welke ons toont met wolk en energie ook in het kleinste van alle levende wezens de levenssappen aan den arbeid zijn.

Bij de micro-camera wordt het voorwerp geregeld in het oog gehouden. Soms wordt de werkzaamheid van het preparaat ongunstig beïnvloed door het scherpe licht en de hitte. Soms ook reageert het slechts gedurende korten tijd. Dan moet er snel ghandeld worden, om een goede opname te krijgen. Voorts moet men rekening houden niet de snelheid, waarmee de beweging in het microscopische preparaat plaats heeft. Is deze te gering, dan vertoont de film bijna geen leven en vervelt de toeschouwer zich. Is zij daarentegen te groot dan is de film te beweeglijk en daardoor onbegrijpelijk voor den toeschouwer.

De micro-kinegrafie is een hulpmiddel van het grootste gewicht gebleken, om aan de volksma'sa kennis bij te brengen. Men moet niet uit het oog verliezen dat een biologische film voor ongeveer 5 à 6 miljoen menschen wordt vertoond. Door den verklarenden tekst in zoo eenvoudig mogelijke bewoordingen te stellen en de opname niet te ingewikkeld te maken, zon-

der daarvoor afbreuk te doen aan de wetenschappelijke waarde krijgt ook de gewone mensch een goed inzicht in de voor zijn oog levend geworden, zich onophoudelijk vernieuwende wonderen der natuur, zoowel op het gebied van het plantenrijk als op dat van het menschen- en dierenrijk.

De microfilms zijn ook van de grootste betekenis daar, waar het er om gaat, voor de leerlingen voorvallen uit den levensgang vast te leggen die zoo moeilijk op te nemen zijn, dat zij niet dan met de grootste moeite kunnen worden herhaald. Wij willen hier ook nog even wijzen op de reeds vervaardigde Röntgenklankfilms die echter natuurlijk van zuiver wetenschappelijken aard zijn. Het klinkt bijna ongelooflijk, dat men er in geslaagd is, het ontstaan van een fonen en beeld vast te leggen als van de werking van het menselijk hart.

De wonderwereld van de microscoop is thans, dank zij de micro-camera, op weg naar een meer gemeengoed te worden.

Doch indien ik die overtuiging niet heb, kan ik de Fizing van het dichtstukje niet verder voortzetten dan de bovenstaande verzen, ik kan er zelfs een regel uit kiezen voor een los van schoonschrift, als e gelukkig zijn de rijk n s en ik heb al wat noodig is om op blokte wijes het sanitende vuur van sociale misoogtheid te doen oplozen.

Christelijke ouders kiest dus de school volgens uw geweten. Immers, opdat het opvoedingswerk zou gelukken, moet er een aanhoudende samenwerking bestaan tusschen ouders en onderwijzers of lehrers. Dat is allen mogelijk wanneer gij de school volgens uw overtuiging kiest !

Onderwijzers, lehrers, tracht goed aan de wenschen van de ouders uw leerling te voldoen ! Dit is de eerste vereischte voor een gelukkig gezins- en schoolopvoeding ! Met onderachtige samenwerking alleen wordt het werk der opvoeding tot een goed einde gebracht.

Keus eener School

GODSDIENSTIGE OPVOEDING.

Christelijke Ouders, een nieuw schooljaar begint weldra. Gij hebt kinderen die hun studien gaan beginnen ; voor anderen doet gij een verandering van school.

In 't keuzen staat gij voor een ernstige beslissing, die mislukken niet aan bedroeven zal behagen. Doch gij weet het ge hebt voor plicht voor de goede opvoeding uwer kind ren te zorgen. Ge zult daarom een school kiezen waar niet alleen de lichamelijke en verstandelijke opvoeding, maar ook de goddienstige vorming uwer kinderen naar uw wensch verzorgd wordt.

Immers in goddienstige opzichte is de school de voortzetting van het christelijk huisgezin. De goede school geeft aan de kinderen meer dan wat de wet voorschrijft : de christelijke opvoeding, den eerbied voor het gezag dat in den dienst van God zijn grondslag heeft. De ouders mogen niet vergeten dat de onderwijzer hun plaatsvervanger is in het werk van de opvoeding. Hunker kinderen en dat zij al e belang hebben deze toe te vertrouwen aan menschen, waarop in zodelijk en goddienstig opzichte niets te zeggen valt.

Gemakkelijk is de keuze der ouders daar, waar er slechts een enkele school bestaat die aan al deze eischen voldoet. Maar wanneer er verscheiden scholen zijn, en men door zijn keuze kleur bekoren moet, zooals zulks bij verhuizing naar groote centra gebeurt, dan gedanke men het woord van het Evangelie : « Wie niet is voor mij, is tegen mij ». Hier is geen juist midden, maar wel of onzijdig bestaan niet.

Dikwijls heeft men in dit opzichte de bevelen aangehaald van Jules Simon, destijds Minister van Openbaar Ondewijs in Frankrijk, die ofschoon zelf een vrijdenker met openhartigheid verklaarde :

« Er is geen neutrale school, omlet er geen enkele onderwijzer is, die geen goddienstige of philosophische opinie heeft. Als hij deze niet heeft dan staat hij buiten het menschdom ; het is een idioot of een monster. Als hij wel een opinie heeft en dat hij oer verbergt om zijn jaarwedde te rouden dan is hij lafhartig, doch ik b weer dit bij ze verbergt om zijn jaarwedde te bergan ».

Ineeland zelfs met goede voorbeelden in de handen zijner leerlingen, kan de onderwijzer lessen geven die een aardigen indruk voor later bij de scholieren nalaten. Wat is er onverschilliger dan rekenkunde ? Ja maar, ik zeef aan de leerlingen een vraagstuk waardoor de nijpende onbedienende noel van een familie uitgebruikt wordt, en voeg er een pessimistisch besluit aan toe.

Zulk een woord kan een blijvend indruk nalaten, grooter dan lange commentaren. In zeker christelijk leesboek komt een dichtstukje voor, dat als volgt begint :

Wanneer ik door de straten ga
En voor de hooge huizen sta,
Dan denk ik dikwijls :
Gelukkig zijn de rijken.
Waarom is vader niet zoo rijk
Waarom ons huis zoo ongelijk
Aan dat waarin de rijken wonen ?
En toch is vader braaf en goed.
Het gevolg van het stukje geeft opheldering, christelijke opheldering. Ze is noodig om het verschil van levenslot te verklaren en de aandacht op een beter leven te vestigen, dat vergoeding moet brengen.

Volkenbonden

Tot gelegenheid van het geschil tusschen Italië en Ethiopie zijner veler oogen, wederom op den Volkenbond van Genève gericht om oorlog te verrijden. Zal Genève gelukken ? De hoop is gering eenzijds om de bestaand van Italië over het 'ot van Ethiopie naar goeddunken te beschikken en anderzijds om de huidige zwakte van den Volkenbond tegevolge van het uitslede van Japan en Duitschland en door het n'atkoord gaan van Engeland en Frankrijk nepens de te volgen gedraglijjn in onderhavig geval.

Komt het vroege of laat tot een voldoende en zeddeling herinstelling van Genève dan is het eens te meer een bewijs dat de geschiedenis zich eenvoudig herhaalt.

De meningsverschillen poging, door de eegwenheden, in 't werk gesteld, om landen geschillen langs vreedelievanden weg op te lossen, zullen wij hier niet aanhalen. Alkenlijk willen wij de aandacht vestigen op een feit in die geschiedende, dat veel gewaars heeft met wat in Europa is beproefd, namelijk de poging tot oprichting van een Volkenbond in Zuid-Amerika.

Francisco José Urrutia, oud-minister van Colombia, zegt in zijn werk « Le Continent Américain et le Droit international » o.a. dat in 1821 Bolivar reeds scheidsgericht voorstelde tusschen de Zuid-Amerikaansche Staten.

In 1826 greep het Congres van Panama plaats, waarop slechts 8 staten vertegenwoordigd waren. De besluiten werden niet met uitzondering van de vier staatsbesturen niet bekrachtigd.

In 1848 volgt Peru met het Congres van Lima waar eindelijk de godacht van scheidsgericht ingang vond.

In 1889 heeft de eerste Pan-Amerikaansche conferentie plaats, waar scheidsgericht nogmaals aanbevolen wordt.

In 1901 tweede Pan-Amerikaansche vergadering. Men zal aansluiten bij de conventie van den Haag (1899) om de conflictten vreedelievend op te lossen.

In 1902 sluiten 17 Amerikaansche staten een verplichtend arbitrageverdrag... dat in toepassing echter zeer zwak bleef.

In 1923 vijfde Conferentie te Santiago, waar het internationaal scheidsgericht zich inkromp tot enkele gevallen.

In 1928 had de ondervinding geleerd dat overleveringen en gewoonten niet rijp waren voor veelzijdige internationale samenwerking, op op bl. X voegt schrijver er aan toe :

« Als men dit nederig programma met de brede vooruitzichten van voorheen vergelijkt, zal men bekennen dat de Pan-Amerikaansche Unie voortaan beleten is de zuivere ideologie prijs te geven om de weg der praktische werkelijkheid te betreden. Alle idee van politieke organisatie scheen van dan af verpoordeeld. Het eenige voedoel was een contact-neming met het inzicht gewoonten van conferentien en samenwerking te scheppen ».

Alles wijst er op dat de Volkenbond van Genève in hetzelfde vaarwater versuukelen gaat en mochte hij desnoeds zijn prestige opofferen om erger te voorkomen !

Oudheidkunde.

ROMEINSCHE TONGEREN VERDER ONDERZOEKT.

Tijdens deze week plaatste men op Bilsensteinweg de verbindingsbuizen of raecordementen met de woungen. Gelijk het, tot nu toe, immer het geval was, gaf het aanleggen dezer verbindingsbuizen veel runder onduidelijkere resultaten dan het graven der groote lemerdoornweg door de steden. De reden is dubbel : Er blijft te veel ruimte tusschen deze verbindingsbuizen en ze worden niet zoo diep aangebracht als de hoofdbuizen. Op Bilsensteinweg bereikte het veechil aan diepte wel eens tot een meter en meer.

Daar de werken op Eeuwvestlaan geen bijzonder artikel vragen, zullen wij ter afwisseling, eenige vondsten tijdens deze en de vorige week op Bilsensteinweg gedaan opsommen. Om zich de plaatselijke ligging voor te stellen, dient men zich te herinneren dat men met de lemerdoornweg van den Bilsensteinweg te graven, achtveertig meters eerst een Romeinsche kiezelaan, dan den ontheilijng muur der 4de eeuw, vervolgens weer een kiezelaan en eindelijk een omheiningssmuur der 4de eeuw met de twee ervoor liggende grachten moest doorsnijden. Dit werd in ons vorig artikel verhaald.

Dicht bij den stadsring I, op 2 m. afstand van de tramlijn vond men stukken van een dolium of groete pot, waarvan de middellijn 0,75 tot 0,80 was. Deze pot was dus groeter dan de groete kraik van het Museum. En vermits wij het nu hebben over potten, vermelden we vooreerst de potschierf tegenover huis N° 21 opvoedde, waarvan de platte buiskant 9 cm. breedte had en een opening van 0,38 m. diameter insloot. Dit ook is een buitenwone grootte.

In de hooge deeren sigillata ontmoeten we zekere interessante potscherven. Vooreerst twee met normaal bekrachtigd bodemrand, tegenover huis nr. 58, in de nabijheid van den omheiningssmuur der 4de eeuw; dan een stuk met een interessante voorstelling van Hercules die de overwinning behoeft van den Geryonophers behuwt (Beschek. II, p. 265), welk tegenover het huis nr. 21, op een diepte van 3 meter werd opgevoeld.

Onder de eertempdelijke scherven is er ook uit den afval van den muur van de 4de eeuw dragende den moedelijke naam van INOINCY (of Schuermans, N° 2664, 2685), gevonden op de diepte van bijna 3 m. Een andere draagt het merk OF. BAUSSE C van de Zuid-Gallische potschalkkers Bassus en Co. Jus uit de eerste eeuw. Deze scharf werd in de nabijheid van het huis nr. 25 bij het aanleggen van de verbindingsbuizen, op een diepte van 1,60 m. gevonden. Wat dieper uit dezelfde verbindingstrancheo haalde men ook een afvornig stuk leens met voorstellingen van faunil of volkoden voor den dag. Juener genoeg, 't is maar een stuk, en een gebel-tedie voorstelling is verdwenen. 't Is echter genoeg om te zeggen wat er eens bestond, toen hier de Belgio-Romeinsche bekrachtiging bleef.

Bij de kiezelaan nr. 2 op de diepte van 3 m. vond men ook een stuk schied met relief-sigillata dragende de dubbele fries van een kelder met avonden. Het Tongersch Museum bezit reeds een bijna geheel schied met deze voorstelling. 't Is werk uit Midden Gallie van het einde der 2de eeuw. (Zie De Maeyer, De Relief-sigillata van het Museum te Tongeren, p. 56, 57, Leuven, Ista 1933).

In de overblijft 44 van den afgeboeken muur der vierde eeuw op de diepte van 3 m. haalde men e n stuk van een architraaf in steen van Duffelingen voor den dag, dat eens te meer aantoonst hoe men bij het bouwen van de omheining der 4de eeuw, de materialen gebruikte die onder de hand kwamen zonder er op acht te geven of ze versierd waren of niet. Inderdaad de militair bouwingenieurs bezogen slechts een doel : zoo spoedig en zoo solid mogelijk hun verdedigingswerk voltooen.

In de nabijheid, tegenover nr. 21 vond men ook een stuk molensteen van 45 cm. diameter dat tot een Belgio-Romeinschen namolen behoort heeft. Het is in echten molensteen en niet zoals gewoontijk in lava of puimsteen. (Darmberg-Saglio, III, 2, p. 1962).

Verder dan de muur der 4de eeuw tegenover huis nr. 30, ontmoette men op 2,80 m. diepte, een interessante fibula, die volgens